

In dit nummer onder andere:

- * Oud Lloyd-WTK, Arie de Waardt overleden
- * 'Verplichte vaart', een verhaal van 'n Bronovo-longarts.
- * Bogor-museum, dus ook het Bogor-project, krijgt vertraging door Tornado, overstromingen en politieke onrust
- * Bert Haanstra, bemanningslid op het ms Dempo.
- * Het schip van de maand, het ms Mataram.
- * Foto-upgrade van de maand en korte berichten.
- * Voortgang van de Lloyd-Atelier projecten.

Wie, oh wie is deze bekende Nederlander die zijn basis bij de Lloyd vond - 1937 ?

COLOFON

'LLOYD - MAIL'
 Redactie: Ed van Lierde
 Tekstcorrectie:
 Josje van Lierde-Olivier

Uitgever:
 Koninklijke Rotterdamsche Lloyd
 Heritage (Lloyd-Atelier) - Netersel
 Telefoon: 0497 - 840999
 E-mail: Lloydexpo19@gmail.com
 KVK nr: 90099052
 Bank nr: NL82 TRIO 0320660095

© Copyright Ed van Lierde - 2022

Het schenden van auteursrecht is
 strafbaar volgens Artikel 31 van de
 Auteurswet.

KATA PENGANTAR

Het leven is als een sinusöide met steeds weer terugkerende hoogte- en dieptepunten. De huidige periode markeert helaas een aantal dieptepunten waarmee wij moeten zien te leven en waar mogelijke lessen uitgetrokken kunnen worden. Een zo'n dieptepunt, of we het nu willen of niet, is dat we telkens weer worden geconfronteerd met de eindigheid van het leven. Ik refereer hierbij aan het overlijden van weer een oud Lloyd-collega. Ons aller Arie de Waardt, niet alleen een gewaardeerd collega, maar ook vrijwilliger van het KRL-Museum (renovatie van de Lister-motor van de Modjokerto-reddingssloep) en een zeer trouw supporter van het huidige Lloyd-Atelier (aanleg electriciteit en begeleiding bouw Lloyd-vlaggenmast). Met Arie de Waardt is een aardige vent van ons heengegaan en dat, hoe graag we het ook zouden willen, valt niet meer terug te draaien!

Wat bij de Indonesië-projecten mogelijk wél valt terug te draaien, is de naar mijn mening onjuiste motieven die door de Nederlandse Ambassade worden gehanteerd bij het verstrekken van een vervolgsubsidie. Het afhaken van ons Bogor-project van de opvolger van de ons bekende Culturele Attaché heeft wellicht ook te maken met het feit dat zij deze zomer naar een andere Ambassade wordt overgeplaatst. Het is dus wachten op de volgende opvolger bij de Jakarta-ambassade.

Tot slot is er nog de 'Never ending story' over de postume onderscheiding die ik graag voor de Nieuw Zeelandse Slamat-chirurg wil regelen. De sterren staan daarvoor momenteel nog niet helemaal goed we houden vol!

Ed van Lierde

ONS COMITÉ VAN AANBEVELING

De leden van het Comité van Aanbeveling verbinden hun eigen, goede naam aan het Lloyd-Atelier. Hiermee willen zij de belangrijkheid van het onderwerp (de Koninklijke Rotterdamsche Lloyd en al haar voorgangers in relatie tot de vaart op Nederlands Indië) onderstrepen. Zij geven hiermee tevens aan dat de poging van het Lloyd-Atelier het genoemde onderwerp uit de vergetelheid te houden, bij haar in goede handen lijkt. Momenteel bestaat het Comité uit de volgende leden (alfabetische volgorde):

Mr. Hein van Ameijden

Oud Algemeen directeur Damen-Schelde
 Naval Shipbuilding te Vlissingen.

Gerard Cox

Acteur, zanger, scenarioschrijver,
 cabaretier, columnist te Rotterdam.

Wieteke van Dort

Actrice, zangeres, cabaretiëre te
 Den Haag.

IN MEMORIAM ARIE DE WAARDT, oud Lloyd-WTK

Alhoewel Arie, het medisch gezien, het laatste jaar moeilijk had, schikte hij zich positief in zijn situatie. Zijn dood is ondanks dat toch plots gekomen en heeft gelukkig niet geleid tot een lijdensweg! In Arie verliest de naaste familie natuurlijk haar onnavolgbare echtgenoot, vader en opa. Wij wensen hen ontzettend veel sterkte met dit zeer grote verlies! Met gepaste bescheidenheid melden wij u dat ook wij in onze 'Lloyd-gabber' Arie een dierbaar en actief persoon en vrijwilliger verliezen die, samen met ons, zijn liefde voor de Koninklijke Rotterdamsche Lloyd, nooit onder 'stoelen of banken heeft gestoken'.

Wij wensen echtgenote Kathy, kinderen en kleinkinderen heel veel sterkte met het verwerken van dit grote verlies!

'SLAMAT DJALAN ARIE!'

Meer informatie en foto's over Arie zijn op onze website te vinden:

<https://lloydatelier.nl/in-memorial/>

Uitvaart op vrijdag 7 juli

Op een warme vrijdagochtend hebben velen afscheid kunnen nemen van onze varensmaat die zowel in karakter als in lichaamslengte groors was. Doordat Arie voorzitter was van de Club van oud Lloyd-WTK's waren veel van zijn collega-WTK's op de uitvaart aanwezig. Hier rechts een visuele impressie van het trieste afscheid. Geheel links in de stoet, oudste kleindochter May en geheel rechts Bo, jongste kleindochter in de Lloyd-sweater van Arie!

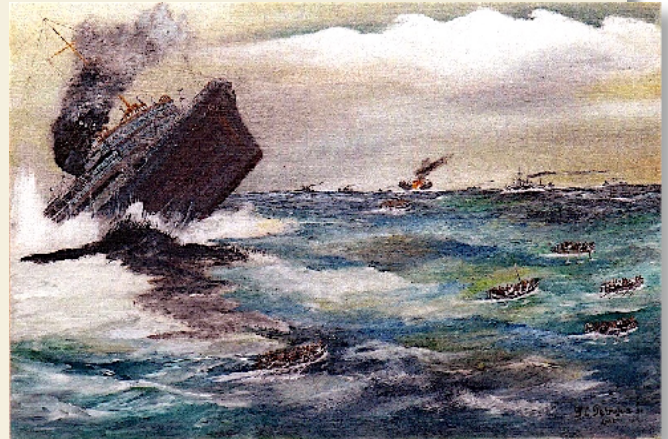
FOTO-UPGRADE VAN DE MAAND

Hier zien we een splinternieuw ss Ampenan door ijs uitvarend op de Nieuwe Waterweg voor de eerste technische proeftocht - 1951. Tja, ik blijf me steeds maar weer verwonderen hoe kleuren en andere digitale ingreepjes zo'n plaatje kunnen opknappen!

Lloyd 'peper en zout' zwaan

Op 17 maart 1944 zonk op 37°08'NB en 05°24'OL het ms Dempo. Zij was onderweg van Napels naar Noord Afrika. Zij voer in konvooi als geallieerd troepentransportschip en werd getorpedeerd door de U-371 (Unterseeboot-371). Weinig mensen weten dat alle Nederlandse zeevarenden die, bij de aanvang van de Tweede Wereldoorlog op zee waren, verplicht werden om op zee te blijven.

Bemanningsleden van passagiers- en handelsschepen moesten opeens meevechten. Het waren er ongeveer twaalfduizend waarvan er 1200 sneuvelden tijdens de oorlog. Van hen die de strijd hebben overleefd zijn er nog maar heel weinig overgebleven die nog kunnen getuigen van hun lotgevallen op zee. Zij zijn inmiddels bijna allen overleden.

Een van mijn patiënten, hij woonde vlak bij Bronovo, is nog niet zo lang geleden overleden. Aangemonsterd als negentienjarige in 1939 werd hij niet herkend door zijn familie toen hij in 1946 voor het eerst weer aanbelde bij de voordeur van het ouderlijk huis. Hij was een groot raconteur en ik heb het altijd een bijzonder voorrecht gevonden dat hij mij veel van zijn verhalen heeft willen vertellen. Door zijn aanmonstering voor de oorlog raakte hij bij de strijd betrokken. In WO II werden 186 Nederlandse koopvaardijsschepen tot zinken gebracht. Hij heeft tweemaal de ondergang van zijn schip, na torpedering, moeten meebeleven en heeft het kunnen navertellen. De eerste keer in 1940. De Duitse U-boten beheersten de zeeën in die periode. De "Rudel Taktik" (Engels: wolfpack) was zeer effectief. De boten opereerden individueel en als ze op een konvooi stootten werd de Rudel door morse seinen opgetrommeld. Afweermiddelen waren aanvankelijk nauwelijks effectief. De konvooschepen waren "sitting ducks" voor de U-boten.

Zijn schip vervoerde schoolkinderen die tijdens de Blitz uit Engeland werden geëvacueerd. De Blitz is de benaming voor de luchtaanvallen op Engeland tussen 7 september 1940 en 21 mei 1941. Vanuit Liverpool vertrokken werd het schip in een storm getorpedeerd en was zinkende. Hij vertelt het ontroerende verhaal hoe de schoolkinderen op het dek van het schip volkomen rustig blijven doordat hun juffen de kinderen Christmas Carols laten zingen in afwachting van wat komen gaat. Telkens als de golven de reddingsloep op hoogte brengt, naast de reling, kunnen een aantal kinderen overstappen. Zij kunnen allen het schip verlaten en worden opgepikt door een van de volgende schepen uit het konvooi. Iets wat lang niet altijd gebeurde. In 1944 wordt opnieuw een schip waarop hij voer getorpedeerd. Ditmaal een troepentransportschip. Het ms Dempo is reddeloos. De opvarenden geraken ook nu weer allen in de reddingsloepen. Zijn stem breekt als hij verhaalt hoe de sloepscommandant de mannen opdracht geeft te gaan staan en de houding aan te nemen als het schip zich opricht en blazend verticaal naar de zeebodem zakt. "Petten af" is het laatste bevel als zij het schip definitief in de diepte zien verdwijnen. Een geallieerd vliegtuig verschijnt en draait laag en langzaam vliegend rondjes om de reddingsloepen. De deur van het vliegtuig staat open en in de deuropening staat een Tommy (aanduiding voor een Britse soldaat) te schreeuwen (!?) en te gebaren welke kant ze op moeten varen om in veiligheid te geraken wat uiteindelijk ook gelukt. Als door een engel geleid. Na de oorlog heeft hij nog als Hofmeester gewerkt. Zoals bij zoveel veteranen uit die tijd was ZKH Prins Bernard zijn grote favoriet. Uit zijn verhalen doemt een man op die opkwam voor de veteranen en vaak zelf bemiddelde als ze vastliepen in hun leven. Als de Prins per schip reisde was hij altijd zijn persoonlijke Hofmeester. Een zekere jovialiteit en fraternalisering blijkt ook uit de beschrijvingen van hun wel en wee zoals het gezamenlijk met de Prins dichtpersen van de koffer van ZKH. Men zou de Prins haast een soort hedendaagse "der keerlen God" noemen. Dit is de overgeleverde bijnaam van Floris V, Graaf van Holland in de 13^e eeuw, die in zijn tijd op de sympathie van de boeren, der keerlen, mocht rekenen.

De verhalen van mijn overleden patiënt zullen in mijn geest blijven hangen. Hij was nog lang niet uitgesproken. Het spijt mij zeer zijn verhalen niet meer te mogen beluisteren. Ik ben wel blij dat hij alleen met Berendsen heeft gesproken en niet meer aan Beeldscherm Berendsen heeft moeten wennen.

Naschrift: In overleg met de familie, die het geschrevene ter inzage kreeg, zou ik ook graag de naam van overledene met waardering en trots willen vermelden. De veteraan oud Rotterdamsche Lloyd-Hofmeester M. van Manen, geboren 10-02-1921.

dr. Henk Berendsen
Longarts voormalig Bronovoziekenhuis te Den Haag

Op 22 juni vorige maand kregen we van onze Indonesische partner, Bapak Soedjai Kartasmita een verontrustende e-mail met videoclip en foto van de schade die de dag daarvoor door een tornado en overstromingen was aangericht, ik citeer Bapak Soedjai: "Hierbij een videoclip en foto over wat er gisteren in Bogor gebeurde: zware overstromingen gepaard met een tornado, die zware schade heeft aangebracht aan de directe omgeving van ons Bogor-museum. Als gevolg van deze gebeurtenissen heeft het bestuur besloten dat de opening van het Bogor-Museum naar november 2024 verschoven moet worden!", einde citaat.

Meer motieven voor de vertraging

De opening van het Bogor-Museum met plantage erfgoed (rubber) en Rotterdamsche Lloyd-erfgoed, in

een gezamenlijke expositie, is vanwege meerdere redenen vertraagd. Naast het reeds beschreven natuurgeweld zijn er ook chaotische politieke ontwikkelingen: Drie Ministers, inclusief de Minister van Landbouw, zijn van corruptie beschuldigd! Het Bogor-Museum staat onder het aandachtsgebied van deze Landbouw Minister. Een ander motief zijn de voorbereidingen voor de a.s. Presidentsverkiezingen (voor de periode 2024-2029). Deze hebben nu al hun stempel gedrukt op bijvoorbeeld chaotische beslissingen door de autoriteiten. Hierbij hebben wij de donateurs uit onze achterban op de hoogte gesteld en zullen wij de deelnemende fondsen inlichten en een nieuw tijdschema presenteren, uiteraard in de hoop dat dit bij hen **geen bezwaren** gaat opleveren!?! Onze website is inmiddels aangepast (zie websitelink: <https://lloydatelier.nl/bogor-project/>).

Onze Indonesische partner brengt twee suikerfabrieken wederom onder onze aandacht!

Ondanks de planning-tegenslag voor het Bogor-project of misschien wel dankzij deze tegenslag, wil onze Indonesische partner Bapak Soedjai Kartasmita graag voortborduren op de suikerfabriek-projecten te **Pasuruan - Oost Java en Gondang Baru - Midden Java**. Dat deed hij onder andere door onlangs de foto hier rechts toe te sturen met de tekst: "Hierbij een paar fotos die ik net van Pasuruan kreeg: bezoek van twee experts van Wageningen aan het Suiker Proefstation in Pasuruan op 26 Juni 2023", einde citaat. Deze foto geeft de lezer een aardig inkijkje in hoe betreffende Indonesiers met het gezamenlijk, koloniale erfgoed omgaan. Allereerst ontvangt men hier wetenschappers uit Wageningen en aardig is om daarbij te vermelden dat Bapak Soedjai Kartasmita zelf in Wageningen heeft gestudeerd en aldaar Ingenieur is geworden. Verder laat de foto twee standbeelden van het toenmalige proefstation zien, rechts: Inspecteur Ir. D. Kobus (1897- 1910) en links: vermoedelijk de oprichter. Bovenin de foto's van drie Nederlandse directeuren.

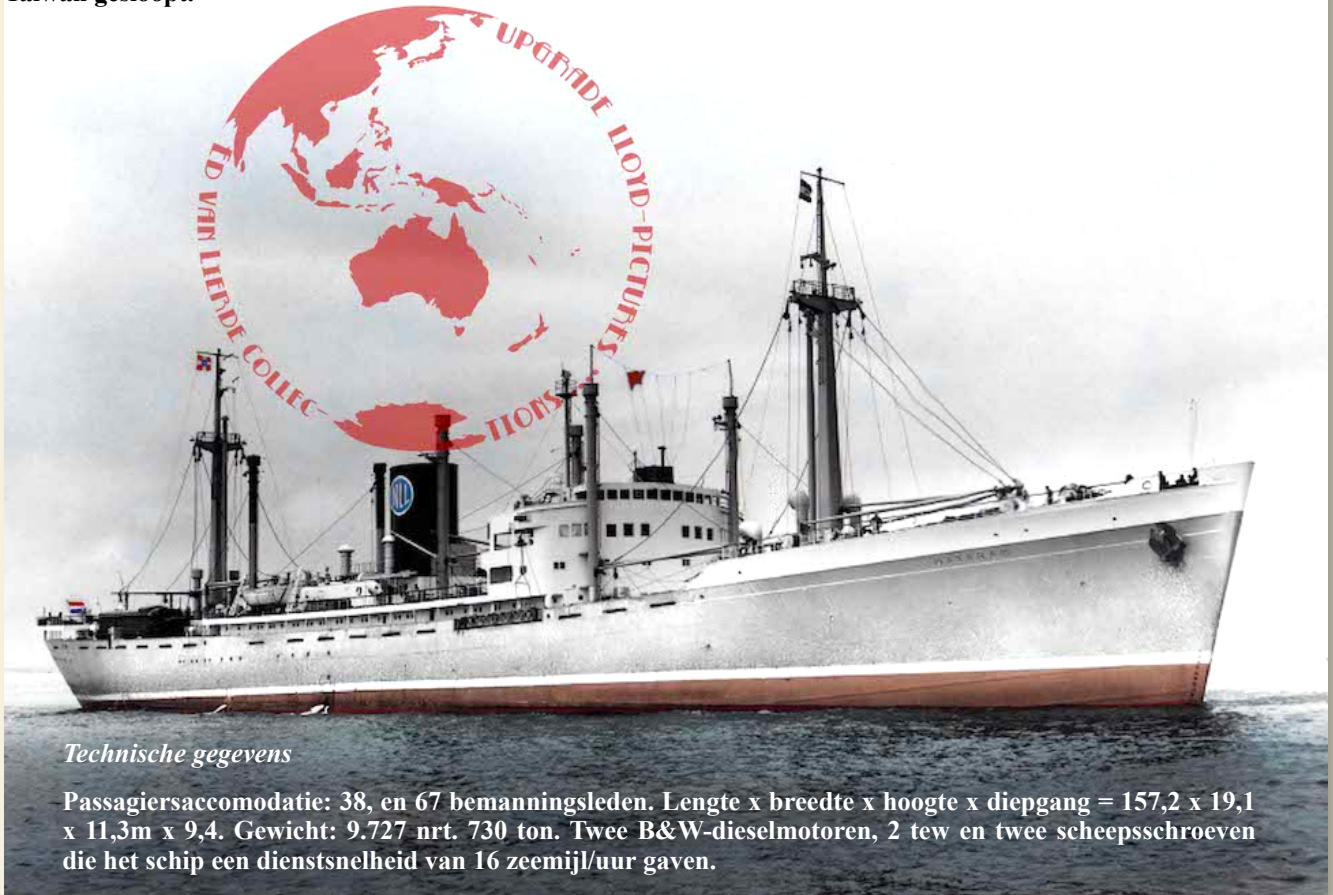
Het belang van een duidelijke Indonesische wens

De Nederlandse overheid en fondsen vinden het van groot belang dat ik in mijn projecten laat blijken dat Indonesië zelf behoefte heeft aan deze projecten. Nu heb ik daar vanaf het Batavia-project ruime aandacht aan besteed. Die wens is er absoluut, maar zoals de Nederlandse Ambassade te Jakarta aangeeft mag het nooit zo zijn dat onze schenkingen voor gezamenlijke exposities een 'koloniaal tintje' hebben. Als u bovenstaande foto ziet, lijkt het er duidelijk op dat men in Indonesië anders bezig is met ons gezamenlijk koloniaal verleden dan wij dat doen. Het antwoord op de vraag hoe dat zou kunnen worden veroorzaakt, komt waarschijnlijk uit op de Nederlandse angst om Indonesiers voor het hoofd te stoten. Ik ben van mening dat die angst er juist voor zal zorgen dat 'self fulfilling prophecy' van toepassing zal zijn!

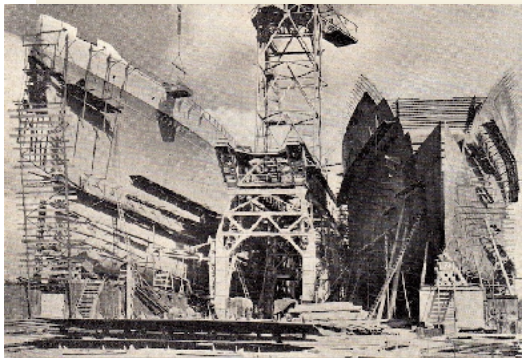
Karakteristiek en levensloop

Ons kwartaalschip, ms Mataram was een vrachtschip, type full scantling met 3 dekken. Zij werd op 30 oktober 1948, als zogenaamd 'verbeterde Garoet-type', tewatergelaten bij N.V. Machinefabriek & Scheepswerf P. Smit Jr. te Rotterdam (bouwnummer 548). De Mataram was een zusje van het ms Slamet, ms Blitar en ms Langkoeas en werd in 1968 verkocht aan de Pacific International Lines Pty. te Singapore. In 1979, 11 jaar later, werd ze te Kaoshiung-Taiwan gesloopt.

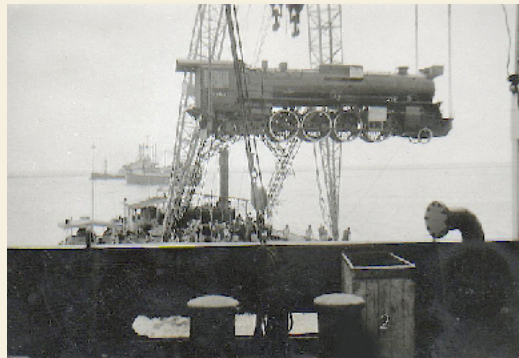

Technische gegevens

Passagiersaccomodatie: 38, en 67 bemanningsleden. Lengte x breedte x hoogte x diepgang = 157,2 x 19,1 x 11,3m x 9,4. Gewicht: 9.727 nrt. 730 ton. Twee B&W-dieselmotoren, 2 tew en twee scheepsschroeven die het schip een dienstsnelheid van 16 zeemijl/uur gaven.

Het ms Mataram (l.) en ms Langkoeas gezamenlijk op de bouwhelling van P. Smit jr. te R'dam - 1948

Een stoomlocomotief van 90 ton wordt gelost in Tanjung Priok - 1952

Bootsman Boom-De Ridder-Vinke-Van Eyden-Hummel en Breedveld - 1955

Kuwait: vlnr. Koksmaat W.J. Beving (zittend) - 2e kok H. Boomgaard - Chef-kok J. Wiersma - Bakker-koksmaat Evert Smit. - 1955

Kapitein van Santen ontmoet Neptunus - 1958

Vlnr. Matrozen Sjaak Verheij en onbekende collega schilderen het NLL logo op de schoorsteen - 1962

Eind mei is mijn verzoekbrief ons te helpen met het wakkerschudden van de Griekse autoriteiten óf het toekennen van een Nederlandse onderscheiding aan **Slam-Atelier** door het Kabinet van de Koning verstuurd naar de minister van Defensie. Op 6 juni kreeg ik een brief van Brigade generaal b.d. mr. J.S. van Duurling die, namens de minister een wel heel eigenaardige antwoordbrief stuurde. Plots was ik **de zoon** van de Slam-Atelier en per abuis had men de 2e pagina van de brief verwisseld met die van een andere **onderscheidings-aanvrager!** De Generaal gaf aan de minister, tot zijn grote spijt, een negatief advies te moeten geven, onder andere omdat dapperheidsonderscheidingen sinds 1951 niet meer worden toegekend!! Laat ik nu helemaal geen dapperheidsonderscheiding gevraagd hebben!!

Na 2,5 jaar zeuren bij de Grieken en inmiddels vier maanden bij de Nederlandse autoriteiten ben ik uiteraard nóg meer gemotiveerd deze specifieke bureaucratie te doorbreken! Op 19 juni volgde een brief van mij aan minister van Defensie, Kasja Ollongren waarin, hoe kan het ook anders, ook verontwaardiging over de gang van zaken doorklinkt. Mocht haar antwoord ook afwijzend/onbevredigend zijn dan ga ik, gedwongen, terug naar Koning Willem Alexander met de mededeling dat zijn onderdanen wel erg onzorgvuldig met de Koninklijke opdracht zijn omgegaan!
wordt zeker vervolgd!

Tegenslagen voor Wieteke van Dort

Echtgenoot Theo

Het zal, de meesten onder u zeker niet zijn ontgaan dat ons lid van het Comité van Aanbeveling, Wieteke van Dort heftige tijden beleeft. Medio juni was ze met echtgenoot Theo op Bali, vlakbij de Javaanse stad Soerabaja, waar zij ter wereld kwam. Wieteke en Theo waren, voor een (werk)reisje, in haar geliefde geboorteland en uitgerekend daar kreeg Theo ernstige gezondheidsklachten!

Artistiek maatje Willem

Tot overmaat van ramp overlijdt op 23 juni haar goede vriend en artistiek maatje, Willem Nijholt waarmee ze diverse, altijd zeer populaire, optredens had, zoals: de televisieserie: 'Oebele', het muziekalbum: 'Ot en Sien in Indië' en het liedjesprogramma: 'Kun je nog zingen, zing dan mee!' Willem Nijholt is 88 jaar geworden

Donaties

Laten we hopen dat het de zomer-luwte is die het donatiefront nagenoeg heeft stilgelegd en u weet ongetwijfeld dat donaties onze enige inkomsten zijn!? De kosten stijgen het laatste jaar weer boven de donaties uit. Mocht u ruimte hebben voor een donatie, dan willen wij u graag laten weten dat alle beetjes ons op de rails kunnen houden. Afgelopen maand hebben wij van Fred van der Heijden, oud Lloyd-Hofmeester een donatie mogen krijgen Hartelijk dank Fred!

Nieuwe stichting, nieuwe bankrekening!

Het zal u niet zijn ontgaan dat wij 2 mei jongstleden een **Stichting** zijn geworden. Dat geeft onder andere de mogelijkheid de financiële transacties van het Lloyd-Atelier helemaal los te koppelen van mijn privé-bankrekening. De nieuwe stichtings-bankrekening is geopend bij de **groene** Triodos-bank het nummer is:

NL 82 TRIO 0320660095

Renovatie scheepsmodel ss Zeeland

Zoals op de foto links te zien is, heeft Hans Roggeveen, na een kleine 'time-out', de renovatiedraad weer opgepakt en langzamerhand wordt duidelijk dat het stoffige model dat jaren in de opslag heeft gelegen, nu een indrukwekkende metamorfose ondergaat. Het in deze schaal noodzakelijke 'priegelwerk' ontpopt zich stapje voor stapje tot een ware beauty, zoals wij feitelijk van al onze Lloydschepen gewend zijn! Zie de liggende laadbomen, de teakhouten midscheeps dekbekleding, de groene persenings en schalklatten op de drie zichtbare luiken, etc. **wordt vervolgd!**

De bekende Nederlands cineast, Bert Haanstra scharrelde met jeugdig elan en als persfotograaf de economisch moeilijke jaren '30 van de vorige eeuw door. Zijn werkgever, 'de Vereenigde Foto-bureaux' leverde regelmatig boordfotografen voor de grote passagiersschepen van de Lloyd die op Nederlands-Indië voeren. Zij fotografeerden er bruiloften, partijtjes en aan boord geboren baby's, bemanningsleden, passagiers verpozend in de bar van de eerste, tweede of derde klasse of poserend aan dek, bij het zwembad, beheerden een fotowinkeltje en ontwikkelden foto's van de passagiers.

Zijn reizen maakte Bert Haanstra met de Dempo van de Rotterdamse Lloyd, een hagelwit pronkschip met een brug van edele, tropische houtsoorten, dat ruim 600 passagiers kon vervoeren. Bert Haanstra werd aangewezen als boordfotograaf om bij gelegenheid ook Koninklijke reizigers met zijn camera te kunnen volgen.

Met Haanstra op de monsterrol vertrok de Dempo op 28 juli 1937 vanaf de Rotterdamse Lloydkade naar Indië, compleet met wit uniform en pet. Voor hem was het varen een groot avontuur en hij kreeg er bovendien goed voor betaald: twintig gulden per week plus kost, inwoning en royale fooien. Tijdens het Captain's diner maakte hij foto's van de aanzittende passagiers, die de volgende dag in zijn winkeltje konden worden gekocht. De Indonesische bemanningsleden noemden hem 'Toean Potret' zónder eerste 'r' !

Bert Haanstra aan boord van de Dempo - 1937

De Dempo legde aan in onder meer Lissabon, Tanger en Colombo, waar Bert Haanstra van boord ging om foto's te maken die in zijn eigen reisalbum terechtkwamen. Opvallend zijn daarin niet de gewone foto's, maar een aantal met veel aandacht vervaardigde fotocollages, waarin hij probeerde méér in een beeld te vangen dan met een enkele foto mogelijk was. Op Java had hij twee weken om het land in te trekken voor het schip weer naar Nederland vertrok. Korte tijd later maakte hij nog een tweede scheepsreis naar Indië en terug. Deze bezoeken aan het Verre Oosten maakten grote indruk op de jonge Bert Haanstra.

Bert Haanstra bij zijn film: 'Alleman' - 1963

DIERBAAR

Dierbaar is het woord dat wij gebruiken voor onze dierbare Lloyd-collega die op de laatste dag van juni is overleden! **Dierbaar** is het woord dat bij oud Lloyd-mannen en -vrouwen opkomt als zij het over 'toen' hebben **Dierbaar** is het woord dat, naarmate wij ouder worden steeds meer wordt gebruikt **Dierbaar** is het woord dat door sommige lezers gebruikt wordt als er weer eens 528 gratis Lloyd-Mails in de digitale brievenbus vallen **Dierbaar** is het woord om de oplopende nostalgische gevoelens te verwoorden, nu onze Lloyd langzaam maar zeker achter de kim aan het verdwijnen is!

WILT U S.V.P. HET LLOYD-ATELIER DE KOMENDE JAREN NOG MEEHELPEM DIT 'DIERBARE' BOVEN WATER TE HOUDEN ?!

Grondlegger Willem Ruys J.D. Zn. met zijn vlag en eerste zeilschip, het barkschip: 'Cornelis Wernard Eduard' - 1839

